

Før NATO-topmødet i Warszawa i juli:

Tilbyd fastfrysning af rustningsniveauet og en Helsinki II-proces

Det tegner til, at den militære optræning i Østersøområdet vil få en tand mere som resultat af det forestående NATO-topmøde d. 8-9 juli i Warszawa.

NATO-landene synes at være enige om, at der på rotationsbasis skal udstationeres 4-6 bataljoner (op til ca. 6.000 soldater) i primært de tre baltiske lande, men Polen, Rumænien og Bulgarien ønsker også NATO-tropper stationeret. Det vil blive de første NATO-kampsoldater udstationeret i Østeuropa siden den kolde krigs afslutning, nogle af dem placeret et par timers kørsel fra Skt. Petersborg. Det ventes, at Danmark vil yde et bidrag på ca. 150 soldater under britisk NATO-kommando til stationering i Estland.

Rusland har forudsigeligt protesteret og allerede bebudet, at man vil tage forskellige militære modforholdsregler. Moskva har indikeret at ville føre tre hærdivisioner (i alt ca 30.000 mand) tæt på grænserne til Baltikum og Polen. Desuden en permanent udstationering af avancerede våbensystemer, der kan bestykses med taktiske atomvåben i enklaven Kaliningrad, tæt på Polen og ikke langt fra Sverige og Danmark.

NATOs oprustning begrundes med russisk fremfærd på Krim, i Østukraine samt aggressiv adfærd fra russiske militærfly, og generel mistillid til den russiske regering og til autoritære tendenser i det russiske samfund.

Rusland ser omvendt, at Vesten (især USA og nogle af de europæiske NATO-lande) længe har ført en truende og offensiv politik, som i praksis har søgt at marginalisere Rusland og ignorere dets legitime sikkerhedsinteresser. Vesten har over en årrække rykket EU og NATO tættere og tættere på Rusland. Warszawapagten blev opløst efter den kolde krig, men NATO (der fra sin grundlæggelse var et instrument i den kolde krig) blev ikke opløst, men tværtimod udvidet i flere omgange. En ny sikkerhedsarkitektur for hele Europa, som inkluderede Rusland, Ukraine og lande på Balkan, blev trods løfter herom i 1990 ikke realiseret. Mulighederne for en kollektiv sikkerhedsstruktur, der kunne have forenet Europa, og ikke delt Europa, blev tabt. Der findes klare interessesammenfald og klare interessekonflikter mellem Vesten (USA, EU, NATO) og Rusland. Det er ikke helt de samme punkter, hver part bringer op som den bagvedliggende konflikt – men når én part føler, at der er en konflikt, må det tages alvorligt også af den anden part.

Er der alternativer til den spiral af opfattede trusler, som hver part mærker fra den anden side, med tilhørende skabelse af permanente uligevægtstilstande, som angiveligt kun kan imødegås med nye runder af gensidig oprustning?

Ja, det mener vi, der er.

Helsinki II – et nyt samarbejdende Europa, ikke et delt Europa.

Først vil vi erindre om, at Øst og Vest samarbejdede under den kolde krig på en lang række områder fra 1960erne til 1990, og ofte faktisk langt bedre end i dag. Det var ofte et samarbejde, der foregik i FN-regi. Det drejede sig om nedrustnings – og våbenkontrolaftaler; kommunikationskanaler (f.eks direkte telefonlinjer); teknisk-videnskabeligt samarbejde, og et rigt kontaktnet i civilsamfundet mellem Øst og Vest; og endelig Helsinki-processen, der startede i begyndelsen af 1970erne under navnet CSCE (Konferencen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa), der efter den kolde krig blev til organisationen OSCE, samt et hav af aftaler. Man talte kort sagt sammen dengang på alle niveauer. NATO-landenes samlede militærudgifter er i dag mere end 10 gange større end Ruslands. Selv indædte system- og Putin-kritikere i Rusland afviser, at der er en reel risiko for et russisk angreb på Baltikum.

Vi foreslår på denne baggrund, at NATO-topmødet i Warszawa tilbyder at fastfryse det nuværende rustningsniveau i Østersøen og Østeuropa til gengæld for en ny Helsinki II-proces af samarbejde og tillidsskabelse. Den bør bygge på følgende principper, der alle videreudvikler de afspændings- og samarbejdsinstrumenter og institutioner, som etableredes i den sidste fase af den kolde krig, og som bidrog afgørende til dens fredelige afslutning:

- Yderligere tillidsskabende foranstaltninger på det militære område. Aftaler om bedre flysikkerhed mht militære fly, og et organ hvor overtrædelser konkret kan tages op; forbedring af kommunikation og information om militære øvelser af alle slags – størst mulig åbenhed og gennemsigtighed; militære ledere fra NATO og Rusland bør mødes kontinuerligt og diskutere forhold af fælles interesse; møderne i NATO-Rusland Rådet genoptages, normaliseres og udvides.
- OSCE udvikles og tilføres langt flere ressourcer, så organisationen kan blive et vigtigt *high-profile* organ, hvor spørgsmål af fælles interesse kan diskuteres og beslutes, inkl. eksisterende grænseproblemer, Østukraine- og Krim-spørgsmålet, behandlingen af minoriteter, herunder russiske minoriteter i Ukraine og Baltikum. Der knyttes mæglere og facilitatorer til processen.
- Udveksling af viden i det civile samfund og i undervisningssammenhæng. Der udvikles programmer og studielegater mellem Rusland og Vesten, så flere studerende, forskere, lærere og civilsamfunds-repræsentanter kan udveksles og studere hos hinanden. Visumregler lettes.
- Der udvikles et fælles, statsligt støttet frivilligprogram, hvor journalister og mediefolk kan udveksles eller med base i eget land uden begrænsning kan skrive i medier ”på den anden side”.
- Der arbejdes på liberalisering af handelen og andet økonomisk samkvem fra det nuværende niveau mellem parterne, herunder en forhandlet afvikling af den gensidige sanktionspolitik med de nødvendige kompromisser fra begge sider.

Våben er ikke i sig selv farlige, hvis der er tillid mellem parterne, men våben og våbenkapløb forbundet med mistillid og politiske konflikter er en farlig cocktail. Hvis nedrustning ikke er mulig på det korte sigt, koster det ikke meget at starte tillids-, samarbejds- og udvekslingsprocesser mellem parterne - på alle niveauer - ikke kun på regeringsniveau.

1 juni, 2016